

Pepelea era Kogălniceanu.

Hurmuzachi împreună cu d. Ceaur-Aslan editau *Constituționalul*, jurnal pentru apărarea candidaturii lui beizadea Grigori Sturdza.

Zimbrul și Vulturul, *Steaua Dunărei* întrebuițau toate armele cinstite în lupta contra candidaturilor, căci hotărârea partidului nostru era să nu avem candidat anumit până în preziua alegerii când, într-o ședință secretă (ce se ținea în „Elefant”, la cabinetul de științi naturale), prin vot să se determine candidatul.

Cum se vesti sosirea în Iași a lui Mihai Sturdza, eu public în partea jurnalului *Zimbrul și Vulturul*, căruia îi dedesem subtitlul *Bondarul*, unde publicam articolele umoristice, un articol cu titlul „Mai stăi, voinice!”.

Cloncanii, partizanii lui Mihai Sturdza, se puseseră pe cheltuială: ridicaseră pe șoseaua de la Răpedea, în dreptul cârciumei *La trei sarmale*, un arc de triumf, pe frontispiciul căruia înscriaseră literele inițiale:

M.S.V.

În articolul meu făceam o apropiere între fatidica firmă a cârciumei *La trei sarmale* și între sărăcia ce promite țării cele „trei sarmale!” iar cât pentru literile inițiale, le talmăcii cu: „Mai stăi, voinice!”.

Articolul avu un răsunet imens și „Mai stăi, voinice!” deveni salutul zilnic între membrii partidului național și cei din șleahta candidaților. Kogălniceanu, Alecsandri, Anastasie Panu mă felicitară ca pentru o operă importantă.

Importanța nu era a ei, ci a momentului.

În adevăr, ridicolul mai scăzuse cu câțiva micul număr de partizani ai domnului reglementar.

Sunt atâți neștiutori de cele întâmplare pe atunci, cari și-au permis să arunce asupra lui Kogălniceanu acuzarea de lăcomie de bani. Nu cu miile, cu sutele de mii, cu milionul l-ar fi plătit Mihai Sturdza, dacă era om de vânzare. A smulge pe Kogălniceanu partidului național era a-și asigura, în mare parte, izbânda. Nu cu versurile lui Alecsandri, oricât de frumoase, relative la „Unire”, nici cu puțin popularele personagii ca Petru Mavrogheni, Dimitrie Miclescu, Teriachiu etc. se putea înlocui în toiu luptei pe un M. Kogălniceanu!

Pe lângă candidații pe față, tatăl și fiul Sturdza, începu a se zvoni și de candidaturi secrete.

La Melinescu, în casa lui Th. Stamati de lângă Tălpălari, ne adunam, noi cei din partidul național, în fiecare zi. Ba mulți din partizani rămâneau la dejun, chiar și la masă, încât îmi era întotdeauna de mirare cum izbutea Vasile Melinescu să întrețină, pe neprevăzute, o masă de cel puțin douăzeci de mosafiri.

Sora amicului nostru Melinescu făcea minuni. Cu cinci pești sătura o lume!

În această casă patriarhală, care servea și de redacțiune *Stelei Dunărei*, se fabricau articolele de jurnal, se concentrau nuvelele zilei, se petreceau orele ce nu știai cui să le dai, la vorbă, șah, dame și fumat!

Melinescu, cu frumoasa lui privire blondă, cu vocea-i metalică, armonioasă, venea din când în când să aducă celor de față știrile de senzațiune.

În dimineața prezilei când partizanii noștri din divanul ad-hoc aveau să se adune în sala de la cabinetul în care se păstra scheletul de elefant, Melinescu mă trase la o parte și-mi spuse:

— Ne-a fost ușoară, relativ, lupta pe principiul lipsei de candidat la domnie, dar acum, că mâine trebuie să avem un candidat la vot, se încurcă itele! Sunt pretenții numeroase.

*

Lascăr Catargiu e candidat. Mavrogheni* e candidat... Din partea noastră, Negri și Kogălniceanu ar putea fi sprijiniți, dar cu dânșii pierdem voturile ciocoilor cari se tem de chestiunea țăranilor. Kogălniceanu a și declarat că nu primește să candideze. Diseară o să vedem cum stăm. Dar bine nu stăm!

După miezul nopții ne găseam încă la Melinescu acasă, așteptând știri de la întrunire.

Nu voi prelungi această povestire cu cele obștește cunoscute.

Nici unul din candidații posibili nu întruni majoritatea la Elefant. Patriotismul însă învinse și Ioan Alexandru Cuza, care

* D-I. B.P. Hasdeu, de curând venit la Iași din Basarabia, cedată Moldovei prin Tratatul de la Paris, redacta, în favoarea acestei candidaturi, un jurnal intitulat: *România*, cu care *Zimbrul și Vulturul* polemiza zilnic. E curios să se compare modul de a scri a d-lui Hasdeu de azi cu cel de la 1859.

nu se gândea la așa ceva, fu designat candidatul celor fără candidați pentru a doua zi.

De abia se luminase de ziuă și primesc o cartă de la Kogălniceanu cu următorul cuprins:

„Dragă Urechă, bine și așa.

Vino îndată să ne înțelegem ce-i de făcut la jurnal”.

La opt ore eram în strada Buna Vestire. Kogălniceanu îmi povesti cele petrecute la Elefant și luarăm înțelegere asupra conduitei presei noastre față de noul ales, Ioan Cuza.

Am asistat la alegere.

Ea dete ocaziune de o cuvântare scurtă, pe care candidatul Cuza o rosti c-o oarecare neobicinuită ardoare. Refrenul „Trema Bysanza” fu aplaudat.

Se începu votarea prin bile. Agitațiunea în sală era extremă.

Cloncanii lui Mihai Sturdza vedeau sosind ora reintrării lor în morminte. Partizanii lui beizadea Grigori erau mai numeroși decât ai tatălui său, dar totuși puțini.

Când mitropolitul, despoind scrutinul, proclamă numele lui *Ioan Alexandru Cuza*, aplauzele și entuziasmul zburcă în toată sala. Era de nedescris.

Kogălniceanu îi adresă, cu vocea lui caldă și pătrunzătoare, urarea de domnie prin care cu deosebire îi recomandă iubirea și grija de țăran.

Aceasta se întâmpla la 5 februarie 1859*.

Nouăsprezece zile după, seara se răspândi, mai întâi în casă la Melinescu și apoi în Iași, ca fulgerul știrea îndoitei alegeri a lui Cuza.

Era o beție, era o nebunie!

S-a jucat hora obicinuită de popor în piața Petre Băcalul. Manifestații cu torțe la locuința lui Cuza-Vodă.

Neîntârziat sosi delegațiunea Adunării din București. În fruntea ei era vechiul meu maistru și amic, C.A. Rosetti, la jurnalul căruia trimeteam corespondențe, de la sosirea mea în Iași.

Cu ce efuziune de dragoste mă îmbrățișă la banchetul ce li se oferă de partidul nostru la otel Binder. Nu știu dacă am mâncat ceva, ascultând cu emoțiune povestirea minunei ce realizaseră dâșii la București. *Enfoncée la convention!***...

* Dată greșită în text. De fapt, alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei s-a petrecut la 5/17 ianuarie 1859 (n.ed.).

** „Jos Convenția!” (fr.) (n.ed.).

Pe cât ne bucuram noi, pe atât, pot zice, se bucurau și contrarii mișcării noastre. Ei sperau întâi că puțină pregătire a lui Cuza de a fi domn va opri Poarta de a-l recunoaște, iar acum erau convingși că prin o asemenea dublă alegere s-au periclitat și alegerea făcută în Moldova și cea din Muntenia.

Candidații neizbuiți sperau și la București și la Iași!

Vegheau însă de aproape șefii noștri!

Cuza-Vodă, în primele sale acte către streinătate, explica legitimitatea îndoitei alegeri, neprohibită de tratat și de convențiunea acordată țării. Totodată, declară că el va deține coroanele numai până ce Europa se va înțelege asupra realizării și celui de al doilea postulat al românilor: domn strein.

Singurii cari nu admiseseră acest al 26 punct fusese grupul zis „Frațiunea”. Aceștia susțineau că era mai de folos țării să aibă domn național. Simeon Bărnuțiu, șeful școlii, prea era săturat de domn strein în Ardealul lui, ca să fi înțeles planul urmărit de capii mișcării. Se știe că mai apoi însăși Frațiunea, în cap cu ilustrul meu coleg academic, N. Ionescu, depuseră armele și jurară credință lui Carol I.

De istorie țin faptele de la 5 (24) februarie*... Le trec, nu fără a mă închina lor.

Director de minister

În 8 iunie 1859, primesc un bilet de la amicul meu, doctorul Apostoleanu, în cuprinderea următoare:

„Iubite, ești poftit a trece la dl. Teriachiu, astăzi la 6 ore, spre a-ți primi *decretul...*”.

Ce decret?

Fără să bănuiesc măcar, conflictul meu de la Adunare plăcuse unora din oamenii noștri politici, le probase că aveam oarecare energie și deșteptăciune...

Ministrul Cultelor și al Instrucțiunii Publice ceru noului domnitor să-i fiu dat de director (secretar general).

Decretul No. 72, comunicat mie în sus numita zi, mă făcu dintr-odată om tare și mare!

* Vezi nota *, p. 108 (n.ed.).

Între guvern și Kogălniceanu era însă ruptură. Lucrul îmi dispăcea foarte.

Puține zile dupe instalarea mea ca director, miniștrii încep a persecuta *Steaua Dunărei* și a o supune la amende.

Neuitată este batjocura ce Kogălniceanu aduse ministrului persecutător, adunând prin subscriere publică câte 5 parale, banii necesari pentru plata amendei; suma, numai în gologani, puși în saci și în căruțe, fu dusă la vistierie într-o procesiune de adevărată mascaradă, sub direcțiunea bunului meu amic, redactor răspunzător la *Steaua Dunărei*, Cuparencu, în mijlocul râsului lumii ieșane.

În jurul *Stelei* erau grupate elementele independente și scriitorii cei mai distinși liberali. Articolul „Profesorul fără de leafă”, introdus pare-mi-se de Nicolae Bosie, ce-și zicea și Rezeșul, urmărea de aproape toate abuzurile din provincie. La *Zimbrul și Vulturul* își făuri primele arme neclintitul liberal și naționalist, mult iubitul meu amic G. Missail. Pe atunci locuia în Tecuci. Tot din sânul *Zimbrului și Vulturului* a ieșit jurnalul umoristic *Bondarul*, în care, sub redacțiunea regretatului I.V. Adrian, au apărut multe articole de ale mele, anonime, însă.

În 13 iunie, dupe un obicei puțin constituțional, sunt chemat să ții locul ministrului meu, absent la Consiliul de Miniștri.

Se aduce în dezbatere o nouă condamnare a *Stelei Dunărei* și rămân asupra cesiunii cu osebită socotință.

Șease zile dupe aceasta, d. Panaite Donici, ministru interimar al trebilor străine, îmi trâmite o adresă oficială prin care îmi impută că am dat socotință în scris, în contra hotărârei Consiliului care condamna *Steaua Dunărei*.

Eu răspund în următorul mod:

„Onorabilului Consiliu Ministerial al Moldovei.

Considerând articolul 134 cap. IV din Regulamentul Organic, considerând art. 15 din Convențiunea de la 7 (19) august;

Considerând că, în toate guvernele constituționale, funcțiunile de secretar general al unui minister (acele de director după art. 4, 5, ... anexa Q, din Regulamentul Organic) nu sunt și nici nu pot fi de natură politică, nici solidare răspunderii ministeriale;

Considerând că înlocuirea unui ministru se face, în toate țările constituționale, de către un alt ministru din același cabinet, sub denumirea de ad-interim;

Considerând că directorii de cancelarii nu au «veto» legal asupra lucrărilor politice ale ministerului, ci numai în cât privește direcțiunea lucrărilor și a formelor cancelariei sale;

Considerând, pe de o parte, înalta dependență a onor. Consiliu Ministerial, iar pe de alta și independența subscrisului, întru cât privește linia sa politică, neangajată prin îndatoririle de simplă gospodărie a cancelariei ce-i este încredințată;

Considerând necesitatea spre a mă face demn de binevoitoarea chemare mie adresată de d-l Ministru al Cultelor, de a mă ocupa cu stăruință de proiectele neapărate reformei acestui rang, cât și la expediarea nămolului de lucrări ce am găsit zăcatoare de mai multe luni la intrarea mea în această cancelarie;

Subscrisul, director al Ministerului Cultelor și al Instrucțiunii Publice, cu tot respectul se roagă de înaltul Consiliu Ministerial să binevoiască de a-l desărcina de obligarea de a lua parte la lucrările aceluși Consiliu”.

Independența de caracter plăcu miniștrilor? Lucru prea rar: eu cred că era frica de Kogălniceanu...

În loc de a mă trimite acasă, boierii miniștri intrară în vederile mele și îmi deteră pace. Dupe îndemnul lui Kogălniceanu, eu rămăsei la postul meu, colaborând în același timp, deși în mod anonim, la *Steaua Dunărei*.

Întâlnindu-mă Kogălniceanu, îi spun că mi-i imposibil să slujesc și la Anna și la Caiafa. — Stai locului, respunse el, încă câteva săptămâni. Ca să n-aibă nimic de a-ți imputa, trimite-mi o declarație la *Steaua Dunărei*, prin care te retragi de la ea...

I-am trimis una, în care ziceam că rog pe redactori, vechi colegi ai mei, să nu-mi mai păstreze locul, ci să mă înlocuiască cu o persoană capabilă a le ușura sarcina, atâta timp purtată de ei singuri din cauza multiplelor mele ocupațiuni oficiale.

Terminam, exprimând dorința pentru înflorirea *Stelei Dunărei*, în coloanele căreia am depus altă dată voturile ardente ale inimei pentru regenerarea patriei și a ei mărire.

Banchetul de 25 ani. Quinezul. Anăstăseanu

Împlineam în 1859 anii ceruți, după condica Calimach, pentru a fi declarat vârstnic.

Cu toate că încă din 7 aprilie 1853, adică la 17 ani, comisia epitropicească îmi acordase dreptul de vârstnic, eu ținui să-mi serbez și vârstnicia legală printr-o masă ce dădui amicilor mei.